

احزاب و گروه‌های سیاسی

از دیدگاه امام خمینی (س)

www.ketab.ir

تبیان

آثار موضوعی

دفترسی و دوم

سرشناسه: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹-۱۳۶۸.
عنوان و نام پدیدآور: احزاب و گروههای سیاسی از دیدگاه امام خمینی(س)/ تدوین محمد هاشمی تروجنی.
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، ۱۳۸۵.
مشخصات ظاهری: ۷۲۷ ص.

فروست: تیان: آثار موضوعی؛ دفتری ودوم.

شابک: ISBN: 978-964-335-811-2

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۶۹۱-۷۲۷؛ همچنین به صورت زیر نویس.

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹-۱۳۶۸ --
پیامها و سخنرانیها -- نظریه درباره احزاب سیاسی.

شناسه افزوده: هاشمی تروجنی، محمد، گردآورنده/ مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، معاونت پژوهشی.

رده بندی کنگره: ۳ الف ۲۴ الف / ۵ / ۱۵۷۴ DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵ / ۰۸۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۱۶-۸۵ م

کد / م ۲۰۲۱

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی

احزاب و گروههای سیاسی از دیدگاه امام خمینی(س) - بیان آثار موضوعی (دفتری ودوم)
تحقیق و نشر: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)

تدوین: سید محمد هاشمی تروجنی

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و نشر عروج

چاپ شش . ۱۴۰۳ / ۵۰۰ نسخه

قیمت: 101018000200016

احزاب گروه های سیاسی

• خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخر رازی، فروشگاه مرکزی، تلفن: ۶۶۴۰۴۸۷۳ - دورنگار: ۶۶۴۰۰۹۱۵

• خیابان انقلاب، تقاطع حافظ، فروشگاه شماره ۱، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

• مراکز پخش: خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، فروشگاه شماره ۲، تلفن: ۶۶۹۵۵۷۲۷

• حرم مطهر حضرت امام خمینی(س)، ضلع شمالی، فروشگاه شماره ۳، تلفن: ۵۵۲۰۳۸۰۱

• کلبه نمایندگیهای فروش در استانها

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف	مقدمه
۱	فصل اول: نحوه و علل پیدایش احزاب و گروههای سیاسی در ایران
۳	نقش قدرتهای استعماری در ایجاد احزاب
۱۰	ایجاد تفرقه و اختلاف در جامعه
۲۷	پیشگیری و شکست نهضت اسلامی ایران
۴۵	فصل دوم: کلیاتی در باب احزاب و گروههای سیاسی
۴۷	معیار شناخت گروهها و احزاب سیاسی
۵۹	حدود فعالیت احزاب و گروهها
۶۶	دعوت از گروهها و احزاب به اتحاد و همکاری
۷۷	گروهگرایی و پیامدهای آن
۸۹	اختلاف رأی و سلیقه در جامعه
۹۷	پرهیز نیروهای مسلح و سازمانهای دولتی از گروه گرایی
۱۰۸	عدم دخالت احزاب و گروههای سیاسی در پیروزی انقلاب اسلامی
۱۱۹	حزب الله و نقش آن در پیروزی انقلاب اسلامی

تشکیل حزب مستضعفین ۱۲۳

فصل سوم: عملکرد کلی احزاب و گروههای سیاسی مخالف بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ۱۲۷

مخالفت با اسلام و جمهوری اسلامی ۱۲۹

مخالفت با تصویب قانون اساسی ۱۴۴

مخالفت و تبلیغات علیه روحانیت ۱۵۱

توطئه و اغتشاش در محیطهای فرهنگی و آموزشی ۱۵۹

تبلیغات و توطئه علیه انقلاب ۱۶۵

فرصت طلبی در جریان پیروزی انقلاب ۱۷۷

اختلال در امنیت و ایجاد آشوب در کشور ۱۸۷

اختلال در کار کشاورزان و کارگران ۲۰۳

تلاش برای خروج مردم از صحنه ۲۰۸

سوء استفاده از آزادی ۲۱۲

سوء استفاده از ناآگاهی جوانان ۲۲۸

قدرت طلبی ۲۳۵

ترور شخصیتها و مسئولان ۲۳۷

ایجاد غائله در گنبد، کردستان و آمل ۲۴۱

عدم حضور در جبهه های جنگ ۲۴۹

وابستگی به قدرتهای خارجی ۲۵۱

فصل چهارم: توصیه هایی در مورد احزاب و گروههای سیاسی ۲۶۹

توصیه به احزاب، گروهها و هواداران آنها ۲۷۱

توصیه به مردم ۲۸۷

توصیه به مسئولان ۳۱۸

۳۴۳	فصل پنجم: بررسی موردی مهمترین احزاب و گروههای سیاسی
۳۴۵	حزب توده
۳۵۴	جبهه ملی
۳۸۰	نهضت آزادی
۳۹۱	انجمن حجّتیّه
۴۰۱	حزب رستاخیز
۴۱۵	گروههای مارکسیستی و کمونیستی (چپ)
۴۵۸	سازمان چریکهای فدایی خلق ایران
۴۶۵	سازمان مجاهدین خلق ایران
۵۸۹	حزب دموکرات کردستان
۶۰۸	بنی صدر و دفتر هماهنگی
۶۲۲	حزب خلق مسلمان
۶۴۸	حزب جمهوری اسلامی
۶۵۶	سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی

۶۶۱	فهارس
۶۶۳	فهرست تفصیلی
۶۹۱	فهرست مآخذ
۷۲۷	فهرست منابع

مقدمه

احزاب و گروه‌های سیاسی مدرن به عنوان شکل خاصی از سازماندهی نیروهای اجتماعی، محصول تحولات دو قرن اخیر در جهان هستند، و نخستین جایگاه گسترش و توسعه آنها، کشورهای اروپایی است. ویژگی مشترک اینگونه احزاب و گروه‌ها، سازماندهی و مشارکت در امور سیاسی جهت کسب قدرت و برنامه‌ریزی برای حفظ آن است. امروزه در کشورهایی که دارای نظام حزبی با سابقه و باثباتی هستند، احزاب سیاسی همچنین به عنوان حلقه پیوند میان منافع اجتماعی و نهادهای تصمیم‌گیرنده سیاسی عمل می‌کنند. در مقابل این امر، در بسیاری از کشورهای در حال توسعه احزاب سیاسی بازتاب و تقلیدی ناقص از احزاب کشورهای توسعه یافته بوده و معمولاً از کارایی مناسبی برخوردار نیستند. استبداد حاکمان، حکومت متمرکز و مقتدر، فقدان تجربه مشارکت سیاسی، ایجاد احزاب دستوری و دولتی و اعمال نظر قدرتهای بیگانه از جمله علل این امر هستند.

سابقه پیدایش احزاب و گروه‌های سیاسی در ایران به بعد از دوران نهضت مشروطه باز می‌گردد. در واقع در دومین دوره مجلس شورای ملی، افرادی نظیر تقی‌زاده و دهخدا تحت تأثیر مشاهدات خود در کشورهای دیگر به فکر ایجاد احزاب سیاسی افتادند و با تقلید از عنوان «سوسیال دموکرات» حزب «اجتماعیون - عامیون» را به عنوان اولین حزب رسمی در ایران بر پا ساختند. فعالیت این حزب، مدت کوتاهی بعد با دخالت‌های

ب □ احزاب و گروه‌های سیاسی از دیدگاه امام خمینی (س)

روسیه و انگلستان، تعطیلی مجلس دوم و بالاخره کودتای ۱۲۹۹ ش. به پایان رسید. دوره دوم فعالیت احزاب در ایران مربوط به سالهای ۱۳۲۰-۱۳۲۰ ش. بود که به علت فضای باز سیاسی، تعداد زیادی از احزاب به وجود آمدند. البته اکثر این احزاب بر محور یک شخصیت سیاسی متولد می‌گردیدند، و با خروج آن فرد از صحنه، متلاشی می‌شدند. از جمله این احزاب، می‌توان به حزب دموکرات ایران به رهبری قوام‌السلطنه و حزب زحمتکشان ایران به رهبری مظفر بقایی اشاره کرد که با خروج رهبران‌شان از صحنه منحل شدند. در این دوره، جبهه ملی و حزب توده نیز فعالیتهای گسترده‌ای را آغاز کردند، اما بعد از کودتای ۱۳۳۲ ش. توقیف و منحل شدند. از این دوره تا پایان دوران سلطنت پهلوی نیز احزاب فرمایشی و دست‌نشانده‌ای چون حزب مردم (۱۳۳۶ ش. - اسدالله علم) حزب ملّیون (۱۳۳۷ ش. - منوچهر اقبال) حزب ایران نوین (۱۳۴۳ ش. - حسنعلی منصور) و حزب رستاخیز (۱۳۵۴ ش.) تشکیل شدند، اما به هیچ وجه مورد استقبال مردم قرار نگرفتند. بالاخره دوره سوم فعالیت احزاب در ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی خصوصاً بین سالهای ۱۳۵۷-۶۰ ش. بود. در این دوره با ایجاد فضای پرشور و انقلابی در کشور تعداد زیادی از گروه‌ها و احزاب اعلام موجودیت کردند. متأسفانه در این دوره نیز تعداد زیادی از این گروه‌ها متأثر از جریانهای بیگانه خارج از کشور بودند، لذا پس از مدتی کوتاه از مسیر انقلاب جدا شده و رودرروی ملت و نظام قرار گرفتند. به این ترتیب، پس از سال ۱۳۶۰ ش. و با شروع ترورها، توطئه‌ها و قیامهای مسلحانه آنها علیه نظام جمهوری اسلامی، فعالیت اکثر این احزاب و گروه‌ها نیز متوقف شد.

امام خمینی (س) در سراسر عمر پربرکت خویش به عنوان شاهدی هوشیار و آگاه ناظر سیر تحولات احزاب و گروه‌های سیاسی در ایران بودند، و در تمام دوران رهبری نهضت بر اصلاح انحرافات این عرصه تأکید داشتند. در دوران پیش از پیروزی انقلاب، ضمن افشای ماهیت وابسته احزاب فرمایشی، تلاش استعمارگران برای سوء استفاده از آنها در جهت ایجاد اختلاف بین مردم را نشان دادند. ایشان اقشار ملت را از همکاری با احزاب فرمایشی و دستوری چون حزب رستاخیز باز داشتند. در هنگام اوج‌گیری

نهیست، با توجه به عدم پایگاه مردمی احزاب و گروههای سیاسی که ادعای مخالفت با سلطنت پهلوی را داشتند، هیچ گاه به آنها متوسل نشدند، بلکه بارها با صراحت بر عدم نقش آنها در پیروزی انقلاب تأکید کردند. به دنبال پیروزی انقلاب اسلامی، ایشان فعالیت احزاب و گروههای سیاسی، حتی احزاب چپ و غیر اسلامی را آزاد اعلام کردند، مشروط به آنکه فعالیتهای عملی آنها به زیان مردم، مملکت و اسلام نباشد. بررسی نحوه برخورد ایشان با احزاب و گروههای سیاسی عمده بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به خوبی نشان می دهد تا زمانی که آنها علیه مردم و انقلاب دست به توطئه نزده یا متوسل به اسلحه نشدند، از فعالیت آنها جلوگیری نشد. حتی حزب توده تا زمانی که جاسوسی رهبران آن، برای مسئولان آشکار نشده بود، به فعالیت خود ادامه می داد. در مجموع بررسی سیره حضرت امام(س) نشان می دهد که ایشان هیچ گاه مخالفتی با فعالیت آزادانه احزاب و گروههای سیاسی در چهارچوب نظام مبتنی بر ولایت فقیه نداشتند، اما همواره در مورد مفید بودن فعالیت احزاب و گروههای وابسته یا دولتی از لحاظ عملی و نظری تردید داشتند. اکنون که سالها از موضعگیریهای امام(س) در برخورد با احزاب و گروههای سیاسی در طول دوران نهضت می گذرد، این حقیقت به خوبی آشکار شده که در صورتی که ایشان با قاطعیت بی نظیر خود جلوی فعالیتهای انحرافی و تفرقه برانگیز برخی از احزاب و گروهها را نمی گرفتند، هیچ گاه پایه های نظام جمهوری اسلامی استوار نمی شد.

ویژگیهای این مجموعه

این مجموعه که در گروه اجتماعی معاونت پژوهشی مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی استخراج و تنظیم شده، مشتمل بر پنج فصل است:

فصل اول، تحت عنوان نحوه و علل پیدایش احزاب و گروههای سیاسی در ایران است که در آن به مباحثی همچون: ایجاد احزاب فرمایشی توسط قدرتهای استعماری، با اهدافی هم چون ایجاد تفرقه و اختلاف و... پرداخته شده است.

فصل دوم، به کلیاتی درباره احزاب و گروههای سیاسی اختصاص داده شده که در آن

د □ احزاب و گروههای سیاسی از دیدگاه امام خمینی (س)

معیار شناخت احزاب و گروهها، محدوده فعالیت، نحوه همکاری، زبانهای گروه‌گرایی و... مورد بحث قرار گرفته است.

در فصل سوم به عملکرد کلی احزاب و گروههای سیاسی مخالف بعد از پیروزی انقلاب اسلامی اشاره شده است.

در فصل چهارم، توصیه‌ها و رهنمودهای حضرت امام خمینی (س) در مورد احزاب و گروههای سیاسی مطرح گردیده است، و در فصل پایانی (فصل پنجم) بررسی موردی مهمترین احزاب و گروههای سیاسی مورد بحث قرار گرفته است. در تنظیم این مجموعه کوشیده‌ایم:

- عبارتها را با توجه به پیام صریح و اصلی آنها ذیل نزدیکترین عنوان انتخابی بیاوریم، و از تکرار آنها در سایر عناوین خودداری کنیم، به همین دلیل در بسیاری از موارد ممکن است مطلبی که ذیل یک عنوان خاص آمده حاوی پیامی مربوط به عنوان دیگر نیز باشد که به استثنای موارد معدود در عنوان بعدی تکرار نشده است.

- فهرست تفصیلی و فهرست مآخذ کلام امام در پایان این مجموعه آورده شده که راهنمای مناسبی برای دسترسی به مطالب و مآخذ مورد نیاز محققان است.

- علاوه بر عناوین و سرفصلهای مطالب این کتاب برای هر یک از قطعات منتخب نیز جمله یا عنوانی در نظر گرفته شده است که عبارت آن لزوماً عین عبارت حضرت امام نیست، هر چند کوشش شده است به تعبیر امام نزدیک باشد، به همین دلیل خوانندگان و محققان محترم باید توجه داشته باشند که عنوان هر یک از قطعه‌های منتخب از تنظیم‌کنندگان این مجموعه می‌باشد، و نباید به حضرت امام منتسب گردد.

- تاریخ صدور پیامها و سخنرانیهای حضرت امام مأخوذ از مجموعه صحیفه امام در ذیل هر قطعه ذکر شده، و مشخصات کامل مآخذ براساس شماره مسلسل ذکر شده پایان هر قطعه در انتهای کتاب آورده شده است.

- در تنظیم قطعه‌های منتخب در هر یک از فصول و عناوین فرعی، ترتیب و توالی تاریخی صدور آنها از طرف حضرت امام ملاک بوده نه توالی منطقی مطالب.

در پایان لازم می‌دانیم از کلیه افرادی که ما را در تهیه این مجموعه یاری داده‌اند سپاسگزاری نماییم.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (س)

معاونت پژوهشی

گروه اجتماعی